

Srečanje v snegu

Igo Gruden

Po beli preprogi snegá kot brezdomca uboga
sva šla skozi gozd, ti drhtela po vsem si telesu:
bolj bežna od ptičke zapuščala tvoja je noga
stopinje kot dahnjene v sneg od drevesa k drevesu.

Nobenega živega bitja ni bilo nikjer,
le noč vseobsežna
in nežna, brezbrežna pod njo le pokrajina snežna,
ki skoznjo molčé sva iz gozda tonila v vsemir.

Kot v pravljici mesto je sanjalo daleč pod nama,
po bregu je potok šumljal ves svetál v mesečini:
ob njem od svetá zapuščena slonela sva sama
brez sence objeta v vesoljni, labudji tišini.

In vedela nisva ne kod in ne kam ne od kod:
odmaknjena vsemu
sva eno skrivnost razodela si v prvem objemu,
da sva si bilà in da bova si blizu povsod.

Kurjak

Prežihov Voranc

I.

Stari Kurjak je odpahnil vežna vrata in počasi, z velikim naporom prekobilil visoki prag. Ko je bil slednjič zunaj, se je spet zgrbil, se še tesneje zavil v oguljeni plašč in boječe pogledal po prostoru pred bajto, kamor je sijalo prvo suščevo sonce s svojimi bledimi žarki. Tresel se je po vsem životu, kakor bi visel v vetru, še prav posebno pa je klecal s koleni. Zato se je opiral na grčavo palico, katero je krčevito oklepal z dolgimi, črnimi prsti svoje desnice. Nekaj časa je stopical na mestu, kakor bi se ne mogel odločiti, potem se je pa začel pomikati po stezi, ki je vodila pošev proti trgu, čigar strehe so se videle iz globeli pod bregom.

Kurjak je bil čudak. Za njegovo pravo ime ni vedel nihče in se tudi nihče ni brigal. Bil je samec in je že desetletja stanoval v bajti nad trgom. Od nekod je dobival neznatno pokojnino. Znan pa je bil predvsem zato, ker je bil v obraz podoben krivokljunastim pticam. Na izredno dolgem, suhem vratu, sredi kate-rega je bila debela grtančna kost, je čepela ptičja glava. Ozko lice je tvorilo

nizko, nazaj potisnjeno čelo, iz katerega se je že pri laseh bočila močna nosna kost, ki se je na koncu ukrivila v šiljast podaljšek. Ta podaljšek, podoben jastrebovemu kljunu, je bil Kurjakov nos. Njegova izrazitost je dajala obrazu odločujočo podobo ptičje glave, dasiravno so tudi ostali deli glave ustrezali temu videzu, kakor na primer našobljena usta, slabotna, skoraj nevidna brada, k nosnim kostnicam prilepljene, plitve oči in pa štrleča ušesa, podobna ušesom ponočnega mišjaka.

Iz njegovega življenja se ni vedelo ničesar. Znano je bilo le to, da je star samec, da že desetletja prebiva v bajti nad trgov, da Bog ve od kod prejema neznatno pokojnino. Razen tega da ima polno sobo raznih ptic, ki kriče od zore do mraka in da je njegova soba podobna pravemu kurniku, kjer je vse pokrito z debelo plastjo ptičjega blata in kjer vlada neznosen smrad. Ptice sovobodno letajo po sobi in gnezdiijo, kjer koli se jim poljubi. V majhne kurnike jih je zapiral le za kazen. Vse svoje pičle dohodke je porabil za prehrano ptic. Trdilo se je, da ga včasih prime čudna strast in da izstrada svoje živali do kraja. Ptice se derejo iz obupa, on pa sedi v kotu in negiben sreblje umirajoče ptičje glasove. Nekateri so se zategadelj zgražali in grozili, da bodo razbili kurnik in napravili konec ptičjemu mučenju. Do tega pa ni prišlo nikdar.

Danes je Kurjaka pregnala iz bajte lakota. Dva meseca je prečepel v svojem kurniku sredi jate kanarčkov, kalinov, liščkov, srakoperjev, kraljičkov, šoj, srak, sinic, vrabcev, tutujk, sov, kosov in kur. Od božiča dalje je debel sneg pokrival zemljo in nobene hrane ni mogel dobiti v naravi. Jeseni je bil nabral po polju nekaj korenja, repe, pese in krompirja ter napulil iz kop nekaj zrnja. Toda ves ta živž je bil že porabljen in zadnjih deset dni je kurnik živel le še od odpadkov in smeti, ki jih je bilo mogoče iztakniti po kotih.

Lačna drhal se je komaj še dala krotiti. Iz dneva v dan je huje kričala, ga zmerjala in delala tako obupen vrišč, da niti on, ki je bil vsemu temu vajen, že več noči ni mogel zatisniti očesa. Nekaj žlahtnejših živali je celo gagnilo in ostale ptice so jih s koščicami vred požrle. Mišjakastega jastreba je lakota ravno včeraj tako premagala, da je s perjem vred požrl žlahtnega harzerskega kanarčka. Zato je moral v kletko pod klop, kjer se je pa držal, kakor da bi se hotel vsak hip stegniti še on.

Pod pečnico so čepele tri kokoši. Črna ... bela ... in pisana ... Le slabotno prhutanje in gaganje se je še čulo iz temnega kota. Z razpetimi habami in z daleč naprej iztegnjenimi vratovi so živali ležale na tleh ter gledale gospodarja s krvavimi, obupanimi očmi ...

Kurjak je položil roko čez suho koleno in z usmiljenimi očmi zrl vanje. Čez nekaj časa je dejal s hreščečim glasom:

„Kurice, pipice, ne bojte se! Slabe ste, zato se morate najprej pokrepčati ... pokrepčati, he, he ... Ti črnuzla krofasta ti ...“

Ko je napasel svoje oči, se je dvignil, polovil večje ptiče, ki bi utegnili v njegovi odsotnosti požreti ostale živali, in jih pozaprll v kletke. Ptice so ubogale

brez odpora. Ko je bilo to opravljeno, je oblekel s ptičjim blatom posuti plašč, si nataknil na roko cekar, vzel palico, obstal sredi sobe in glasno rekel.

„Tiho, danes boste jedli!“

Od vseh strani, s sten, kljuk, izpod klopi in mize, izpod omare je začivkalo in zakrakalo desetero slabotnih glasov, kakor bi živali hotele potrditi, da so razumele. Le izpod pečnice ni bilo nobenega glasu . . .

Kurjak je to zapazil; malo je skremžil ptičarski obraz, nato pa zapustil bajto.

II.

Klecajočih korakov se je Kurjak približeval trškim hišam. Že pred prvo je zadel na kopo otrok, ki se je drsala po senčnati, zamrzli stezi, podobni globokemu žlebu. Kurjak je bil za otroško žvot vedno zanimiva prikazen. Zato so ga takoj obsuli.

„Kurjak gre, Kurjak gre!“ je zadonelo po vsem drsališču.

Starec, o katerem se je zdelo, da se komaj drži pokonci, se je zdaj zdrznil. Nepričakovano se je vzravnal in ošinil bevskačo žvot z nepopisno sovražnim pogledom. Otroci so nekoliko odstopili ter od daleč vpili:

„Kurjak, Kurjak!“

Tedaj je starec dvignil palico in se delal, kakor bi se hotel pognati za najbližjimi lajavci. Ti pa so o pravem času odnesli pete. Nekaj najdrznejših se je zlobno zahihitalo, nato pa zavpilo:

„Raca, raca! Kurjak, raca raca . . .!“

Te besede so Kurjaka zadele, kakor bi ga bila strela oplazila. Hipoma se je zapletel in zdelo se je, da se bo po dolgem zvalil po tleh. Toda še je imel toliko moči, da se je obdržal na nogah. Zgrbil se je kakor jež; oči, ki so še malo prej sovražno motrile otroke, so se umaknile za rdeče podplute zaokence in postale plahe ter zbegane. Kakor iz daljne megle je videl pred seboj prvo trško hišo. Ves prestrašen in zbegan je stekel proti njej.

„Raca raca!“ so vpili otroci za bežečim starcem.

Kurjak je v zaletu dosegel vhod v hišo, se z vso težo obesil na kljuko, odri- nil vrata, malone padel v vežo in s tako silo zaloputnil vrata za seboj, da se je vsa hiša stresla. Tresel se je po vsem životu. Bilo ga je tako strah, da ga je obli- val smrtni znoj. Brez moči se je sesedel na skrinjo, ki je stala tik vrat, in se sko- raj onesvestil.

Tedaj so se odprla kuhinjska vrata in v vežo sta planili dve ženski postavi.

„Kaj pa je?“ je kriknila prva, toda komaj je izpregovorila, je že zagledala na skrinji na zid naslonjenega starca.

„A, Kurjak je!“ sta se zavzeli obe hkrati.

„Kaj pa delaš tu?“ ga je vprašala prva.

Starec se je nekoliko predramil, a bil je tako prestrašen in slab, da ni mogel ziniti besedice. Le z izbuljenimi očmi je pokazal proti vežnim vratom. Od zunaj so se še čuli razposajeni otroški glasovi in vpitje: „Raca, raca.“

Tedaj sta se ženi spogledali, skoraj malo zardeli in se nasmehnili. Starejša je starca potolažila:

„To so le otročje šale, Kurjak. Nič ni! Pojdi rajši na toplo.“

Starec jo je pogledal s hvaležnim pogledom, počasi zbral svoje sile in odklecal za ženama v kuhinjo, kjer sta mu odkazali sedež na nizkem stolčku poleg zaboja za premog. Tja se je stisnil, položil dlani med suha, šlebedrasta kolena, sklonil nad nje glavo in tiho obsedel.

Ženski sta ga nalašč pustili v miru, da bi se ogrel. Medtem sta se dvoumno spogledovali, zraven pa vihali nosova nad neprijetnim duhom, ki je kmalu napolnil vso kuhinjo. Kljub tej neprijetnosti nista mogli utajiti prikrit nasmešek, ki jima je igral na obrazih.

Kurjak ni namreč v vsej okolici veljal le za čudaka, temveč tudi za prismojenca. Znano je bilo, da je pri vsej svoji ptičarski strasti sovražil vse ptiče račjega, širokokljunastega pokolenja. Nikdar ni v njegov kurnik zašla ptica, ki bi bila vsaj v daljnem sorodstvu z račjim plemenom, ne raca ne gos ne kljunač ne čaplja ne potokarca. Ves njegov ptičji paradiz je obstajal iz samih krivokljunih ali šiljastokljunih plemen. Kadar je zagledal kako širokokljuno pokveko, ga je skoraj zgrabila božjast. Zlobni ljudje in otroci, ki so poznali to njegovo slabost, so ga razburjali s tem, da so klicali race, a tudi kmetje so ga na isti način podili iz kopišč in kozolcev, kadar je mimogrede hotel osmukati kak klas za svoje ptiče.

Ženi sta nekaj časa molče opazovali tresočega se starca, pri čemer so se jima vzbujali čudni, neprijetni občutki. Z grozo sta gledali njegov šiljasti, ptičji obraz, njegove krvavo obrobljene oči, njegovo izpito telo. Poseben gnus pa ju je navdajal ob pogledu na njegovi roki z dolgimi, krempljastimi prsti in ostudno dolgimi nohti. Pri tem sta se nehote domislili, da Kurjak nikdar ni maral žensk; ljudje so trdili, da je namesto teh oboževal ptice, — predvsem pa kokoši... Ob tej misli se je streslo vse, staro in mlado.

Pogled na Kurjakovo podobo ju je tako prevzel, da sta se šele čez nekaj časa spomnili, da imata lačnega človeka v hiši.

Zavreli sta lonc čaja in mu prilili doberšno mero ruma. Mlajša mu je odrezala še ogromen kos kruha.

„Jej in pij!“ sta ga pozvali.

Kurjak se je medtem že popolnoma umiril. Le od slabosti se je še tresel, kajti že teden dni ni imel nič toplega v želodcu. Čaj je popil, preden sta se ženski prav zavedeli, a kruha se ni dotaknil.

„Zakaj pa kruha ne ješ?“ ga je skoraj očitajoče vprašala hišna gospodinja.

Kurjak je molčal; le pogledal jo je s prosečimi očmi. Žena je razumela.

„A tako!“ je rekla, potem pa dodala z dobrohotnim glasom: „Le pojej ta kruh! Za ptice ti bom pa kaj drugega dala s seboj!“

Znova mu je nalila čaja in zdaj je starec šele segel po kruhu in ga pojedel.

Ženski sta mu vzeli cekar, ki ga je spustil k nogam, in mu pripravili nekaj ptičje hrane iz krompirja, pese in zrnja.

„Imate tudi kure?“ ga je pomenljivo vprašala mlajša.

„Imam!“ je poltiho odvrnil Kurjak.

Žena je za kokoši še posebej nasula zrnja v cekar.

„To je za vaše kure!“

Kurjak se je zahvalil in se počasi spravil iz hiše. Gospodinja ga je pospremila pred hišo, kjer je zarotila otročad, da je pustila starca v miru, nato se je pa urno vrnila v kuhinjo, kjer si je takoj umila roke, da bi oprala z njih dotik starčevega cekarja. Isto je storila tudi mlajša.

Kurjak pa se še ni napatil proti domu, temveč je stopical v trg. Najprej je krenil k trgovcu, pri katerem je puščal svojo pokojnino do zadnje pare in je kako malenkost lahko vzel tudi na kredit. Od trgovca se je odpravil še k mesarju, ki mu je sem in tja dajal kake odpadke za ptiče mesojedeže. Ni prišel zastoj. Mesar mu je nametal precej smrdljivih rumenkastih odpadkov. Ko je Kurjak vse to strpal v cekar vrh drugih stvari in hotel oditi, mu je mesar ukazal še počakati. Odšel je in se koj vrnil z veliko pastjo, v kateri je bila živa, mlada podgana.

„To bi bilo za jastrebe in sovuhe,“ mu je rekel in mu pomolil past. „Naša mačka jih je že sita.“

Starcu je zažarelo lice. Žival je razburjena plesala po tesnem prostoru. Ko pa je starec zapičil vanjo svoje oči, je mahoma otrpnila in negibna obležala. Tudi ko je pomolil v past svoje dolge prste, se žival ni premaknila, temveč se jim je brez odpora vdala, da so jo stlačili v poseben prišivek v notranjosti cekarja.

Od mesarja je Kurjak odšel k peku, kjer je kupil kruha in je še nekaj ptičje piče padlo v cekar. Bilo je že mračno, ko se je izgubljal mimo zadnjih hiš proti bajti.

III.

Ko je stopil v sobo, ga je pozdravil urnebesni, naravnost peklenski vrišč iz obupanih ter lačnih grtancev in kljunov. Vse čivkanje, žvižganje, grgranje, skovikanje pa je prevpilo krakanje dveh vran. Vmes je šumelo grozničavo frfotanje in prhutanje hab. Ptiči so se zaganjali v stene in v strop, padali na tla in drseli po kotih, tisti pa, ki so bili v kletkah, so se zaganjali v omrežje.

Tako je bilo zmeraj, kadar se je s polnim cekarjem vračal domov. Mesojedeži so vohali mrhovino, semenojedci pa slutili zrnje.

V sobi je bilo že skoraj temno; dvoje majhnih, s cunjami, piskri in steklenicami založenih oken je prepuščalo zadnje mračne pramene v tesni kurnik. Kmalu so še ti medli prameni izginili in bajto je zagrnila noč.

Kurjak se je usedel na postelj, postavil cekar na mizo in nepremično obsedel v temi. Čeprav ni bilo zakurjeno, ni bila soba premrzla, ker jo je ogrevala cela jata ptičjih krakov. Mogoče bi bila za navadnega zemljana premrzla, toda Kurjaka je grela njegova ptičarska narava. Najsrečnejšega se je počutil v tem vzdušju, v tem kotlu neštetihih duhov in smradov.

Zdaj se je pričelo...

Negiben je prisluškoval bolealnemu vrišču ter umirajočemu prhutanju lačnih ptic, ki ga je razburjalo in mu vzbujalo tajinstveno, bolealno slast... Čim huje in glasneje je postajalo stokanje živali, tem bolj sladka je postajala ta slast.

Minulo je pol ure — mogoče že več. Starec je še zmeraj nepremično sedel na postelji ter s podvitimi nogami, kakor bi ga bilo strah nečesa daljnega, tujega, prisluškoval svoji divji krvi. Če bi soba ne bila tako neprodarno temna, bi se videlo, kako je njegov ptičarski obraz žarel v tajnem samozadovoljstvu, kako se mu je tresla koža okrog usten...

Poskušal je razložiti posamezne glasove. Tisto slabotno srkanje... aha — to je harzer, kanarček. Gotovo ne jeza samo zavolj lakote, temveč tudi zato, ker je izgubil svojo drobno družico, katero je bil požrl smrdljivi jastreb mišjak. — Sedaj zopet glas, ki je prav napeto čivkal, kakor bi ozke ptičje prsi dajale zadnje glasove iz sebe... To je ščinkovec. Slab je že, ali še bi se vlekel dan, dva... ta že. Harzer bi pa poginil. Tudi kalina bi vrag vzela in tudi liščka. Te drobne živali ne prenesejo ničesar... Za omaro nekje cepeta sinička... sink, sink, tako slabotno, že komaj slišno. Njeni drobčkani očesci imata bržkone že čisto mrtvaški lesk... Dve sraki sta vreščali na omari. Šoga je bila samo ena pri hiši, toda drla se je za pet drugih kljunov. Bila je še dovolj močna. V kletki nad posteljo so neprestano frfotale drobne peruti. Ptiček se je zaletaval v omrežje in čuti je bilo, kako je drobno telesce odletavalo, padalo nazaj na dno kletke, se spet pobiralo in se znova zaletavalo... Bil je kalin samec — njegova družica pa je bila tiho. Poleg njega žviži droben glasek liščka, komaj slišno, pojemajoče. Dva jastreba, ki sta bila zaprta pod klopjo sta nemirno grgrala; najbolj siten pa je bil mišjak, ki je bil sicer manj lačen, ker je požrl kanarčka, a mu je najbrže ravno ta grižljaj odprl in povečal tek. Vse se je gibalo, vpilo, klicalo... Le sova je nepremično ždela v svojem kotcu. Enkrat je zaskovikala, čisto slabotno, trpeče sicer, zdaj pa je mirovala; le dvoje svetlih oči je telo iz tistega kotca...

Kurjak je prisluškoval vzdihovanju kurnika.

Nenadoma se je pa zdramil, stresel glavo, skočil pokonci in zavpil:

„Ha — ali se mučite, ptičice moje? Tudi mene so mučili, do norosti so me mučili...“

Njegov glas je prvi hip izzval strahoten molk, potem pa je izbruhnilo tako čivkanje in krakanje, da se je vsa bajta do temeljev stresla. To je bil grozen krik umirajočih bitij. Čulo se je, kako se raztezajo goltanice razkrečenih kljunov, kako vro ozke prsi, kako se poganjajo peruti v zadnjem, zdaj upa polnem zaletu.

„Hehehe, hehehe!“ se je samozadovoljno hehetal Kurjak. Razburjenost se mu je polegla in moč, ki ga je prej že zapuščala, se je zdaj počasi vračala v njegove izčrpane mišice.

Vrišč ni hotel popustiti. Živali so slutile, da bo zdaj konec muk in so se opojljivo vdajale tej slutnji.

Kurjak je segel z desnico v mizni predal, izvlekel iz njega vžigalice in prižgal leščerbo, na kateri ni bilo cilindra, ker so ga ptice že davno razbile. Skoraj rdečkast plamenček je le slabotno razsvetlil ves prostor. Sraka je sedla starcu na glavo, vrana na eno ramo, šoga na drugo, nekatere ptice so se mu obesile po rokavih, po prsih ter po hrbtu. Kurjak jih ni odganjal; tako našemljen se je začel sukati po sobi in se z rahlim, usmiljenim glasom pogovarjati z živalmi:

„Mukice, kukice, cukice, jedle boste — jedle boste.“

Nato se je spravil nad cekar in začel z največjo skrbjo in nežnostjo krmiti živali. Vsaka vrsta ptic je imela v kakem kotičku svoje koritce, kamor je nasipal semenje, zrnje, drobtine. Zdaj je lahko izpustil iz kletk tudi roparice, ker niso bile več nevarne. Sova mu je sedla na zapestje leve roke in se ga krčevito oklenila. Šele ko je pograbila napol gnilo volovsko žilo, ga je izpustila ter odletela v svoj kot.

Cekar je bil dovolj natrpan in Kurjak je obilno nasipal in trgal. Po sobi se je razleglo pikanje in nestrpno kljuvanje lačnih kljunov, požiranje, goltanje, pohlepno prhutanje in zavistno praskanje nasršenih krempljev.

Kurjak je stopical iz kota v kot in z nežnim glasom prigovarjal:

„Minkice, kinkice, cinkice...“

Pred pečnico je nasul lep kupček ovsa in dodal še koruze. To je bilo za kokoši. Medtem ko so se ostale živali z divjo neugnanostjo vrgle na pičo, kokoši ni hotelo biti na spregled.

Starcu se je okrog suhih usten zarezala krivuljasta poteza in mu zasenčila lice.

„Ho, ho!“ je rekel z odurnim glasom, „ve pa štrajkate, kurice, štrajkate...“

Počeni je pred pečnico in začel s svojimi krempljastimi prsti dromljati po kupčku žita, kakor bi kljuval.

„Kurice, kurice, pikice moje! Ne bojte se, le pridite, le pridite,“ je momljal in ni nehal dromljati po kupčku.

Trajalo je precej časa, preden so se živali pod pečnico zganile. Najprej se je priplazila na plan črna kokoš. Z glavo postrani je škiljila proti kupčku, kakor bi ne verjela gospodarjevi vabi. Slednjič se je le previdno približala kupčku. Kurjak je vedel, da se mora odstraniti, ako hoče, da bo kokoš začela zobati. Zato se je dvignil in stopil nazaj. Toda črna kura še tudi zdaj ni planila na pičo, temveč je še dalje oprezala. Naposled se je pomaknila do jedi in polagoma začela pobirati zrnje.

Zdaj šele sta se priplazili tudi oni dve kuri izpod pečnice in se lotili večerje z isto prisiljenostjo in netečnostjo kakor prva. Sčasoma pa je kurji tek naraščal in začele so naravnost hlastati po hrani.

Kurjakov ptičji obraz je ob pogledu na kure spreletel samozadovoljen sijaj. S koncem jezika si je obliznil svoje tanke, skoraj nevidne ustnice ter zamomljal s sanjavim glasom:

„Saj sem vedel, kurice, saj sem vedel, ho, ho...“

Žrta je že vsa ptičad razen mišjaka pod klopjo, ki je prišel zadnji na vrsto. Dasiravno mu je že prej odprl kotec, jastreb ni bil nasilen, temveč je občepel na tleh in se samo z životom zaganjal naprej, kakor bi se hotel nekam pognati. Iz grtanca pa mu je vroče vrelo.

Kurjak je uprl vanj svoje oči. Mišjak je mirno meril starčev pogled. Tako sta vztrajala precej časa, podobna dvema sovražnikoma, ki se merita in se nobeden noče umakniti. Toda prvi je omagal mišjak. Zvil je grtanec in se opotekel, kakor bi mu hotele odpovedati noge.

To je ganilo Kurjaka; v svesti si svoje premoči je velikodušno rekel:

„Požeruh, tudi ti boš dobil.“

Mišjak je zadovoljno pokimal, starec se je pa obrnil k cekarju, porinil dolge prste v prišivek in privlekel iz njega podgano. Držeč jo za dolgi rep, je zabingljajal ž njo visoko nad mišjakom, ki se je zdaj za nekaj skokov približal, se ustavil sredi sobe ter obrnil glavo proti plenu.

Žival je bila popolnoma otrpla in je s podvitimi tačicami visela v zraku. Čepeč na svojih krempljih je mišjak nihal z glavo, kakor se je pozibavala.

Naposled je starec izpustil podganji rep. Kar je sledilo, se je izvršilo tako naglo, da so oči bolj slutile, kakor pa utegnile videti; mišjak je v zaletu prestregel padajočo žival, hkrati so se njegovi strašni kremplji zasadili v njeno telo. Slišati je bilo ježenje ptičjega perja, umirajoč krik plena in kratek, hrstajoč ravs — potem pa že goltanje mišjakovega grtanca ter naposled prhutanje njegovih hab.

„Ali si jo že?“ je spregovoril Kurjak s skoraj sočutnim naglasom. Še malo je strmel nad pojemajočim naporom požrešnega ptiča ter se nato spustil na postelj.

IV.

Starec se je počasi nagnil k leščerbi in z dvema prstoma ugasnil stenj. Soba se je pogreznila v temo. Ptice so bile mirne; najedle in napile so se ter se razlezle po svojih prenočiščih. Le tu in tam se je glasil kak glasek ali kak lahen prhut, a vse to je vzbujalo občutek sitosti in zaspanosti, ki je zajela ptičje prebivalce.

Sredi tega miru je neslišno obsedel Kurjak in sedel mogoče celo uro, ne da bi se bil premaknil. Njegove oči so nepremično zrle v temo, ne da bi kar koli hotele zagledati v njej. Z vsem njegovim bitjem vred so uživale neprodirno tihoto ter prisluškovale, kdaj se bo pojavilo nekaj težkega, slastnega in neizogibnega v okorelih udih.

Polagoma je starca spreletela prijetna toplota. Dvignil se je in previdno, kakor bi se bal, da ga sliši kaka žival, obstal pri postelji. Res, nič se ni ganilo, vse je bilo sito, tiho, vse je počivalo. Napravil je korak in prisluhnil, napravil drugega in zopet prisluhnil. Pri tem mu je utripal sleherni živec.

Bil je pred pečnico.

Tu je stal najmanj pet minut in s pridrževano sapo napeto prisluškoval. Nato se je hitro sklonil, bliskovito segel v pečnico in popadel prvo kokoš, katero je utipal.

„Kra, kra!“ je zakrakala z divjim glasom prestrašena žival. Iztegnila je vrat daleč od sebe, kakor bi hotela ta hip gagniti.

Njen krik je prebudil speči kurnik in takoj je odgovorilo desetero in desetero preplašenih krakov, hrkov, skovikov, čivkov in žvižgov. Kakor ukanjen je starec obstal na mestu. Zdelo se je, da ga je sram pred prebujenim ptičjim svetom. Stal je nekaj časa nepremično, dokler se živali niso polagoma spet umirile. Nato je z veliko previdnostjo segel še z drugo roko po kuri. Čeprav je bilo v sobi temno kot v rogu, je vendar takoj spoznal, katero kokoš drži v rokah. Skoraj vznejevoljil se je.

„Marš v pečnico, beluha!“ je rekel in zagnal žival nazaj v votlino. Kokošje telo je težko padlo na opečnata tla in kakor je padlo, tako je obležalo. Spet se je tiho sklonil in segel po drugo. Kakor zavržena beluha je tudi ta zagnala obupen vrišč — spet se je soba stresla od strahotnih, prepadenih ptičjih krikov.

Kurjak pa je bil zdaj že malo smelejši; njegovo mrzlo telo je zalivala toplota. Ni čakal, da se kriki poležejo, temveč je takoj z obema rokama stisnil kokoš. Toda tudi to pot ni prave zadel.

„Tudi tebe nočem!“ je nestrpno dejal in zagnal žival nazaj pod peč.

Sklonil se je tretjič in slednjič privlekel črno kokoš na dan. Žival je zagnala še večji vrišč kakor prvi dve, z njo vred pa so neusmiljeno vreščale tudi ostale živali.

Starec je pritisnil kokoš tesno k sebi in ji začel prigovarjati:

„Pipica moja, črnuzlica moja, ne vpij, ne vpij...“

Toplota kurjega telesa, ki jo je občutil, mu je razžarevala slast. Zato jo je še tesneje pritisnil k sebi, nato pa urno stopil tista dva koraka do roba postelje in se spustil na slamo.

Ko se je čez dobršen čas črna kokoš zvalila na tla in se potem kakor slepa zaletela pod pečnico, je Kurjak nepremično obsedel na mestu. Po žilah mu je jel gomazeti prvi hlad. Njegovi roki sta brez moči počivali na kolenih in njegove oči so slepušnato mežurkale v kot za vrata.

Nekaj tesnobnih trenutkov je minilo.

Nenadoma se je pa Kurjakovo telo zašibilo, njegove oči so blazno izskočile, usta pa so zazijala in iz njih se je izvil nečloveški krik.

„Raca...!“

Starčeve oči so v kotu, kamor so bile uprte, zagledale rumenkasto pošast s širokim, razkrečnim in nepopisno ostudnim kljunom — zagledale so podobo prave, resnične race...

Izbruh je bil tako strašen, da so mahoma ponorele vse ptice in da jih je krik vrgel iz kotov in z gred, kjer so malo poprej zasnivale. Vrišč, ki je sledil,

je bil strahovit, presunljiv; živali so se zaletavale druga ob drugo, begale med pohištvo in se frfotajoč obešale po stenah, od koder so spet padale na tla.

Kurjak je planil na noge, ki so od groze zašlebedrale. Da bi se ubranil režeče prikazni, ze iztegnil roke in si zastiral pogled. Toda čim bolj se je branil in skrival, tem očitnejša in tem strašnejša je vstajala iz kota.

„H — u — u — uj... raca, raca...“ je onemoglo hropel starec in obupno krilil z rokama.

„Hu — u — u — ušč...!“ je odgovarjala prestrašena, temna, frfotajoča in prekopicavajoča se soba; okoli njega so iz teme tlele velike, vroče oči ptic, so plahutale peroti in se ga plašno dotikale.

Starec pa je za vse to bil gluh in slep. V obupu se je začel divje braniti. Njegove roke so zgrabile za star čevelj in ga besno zagnale v prikazen.

„Na, crkni — pošast!“

Obuvalo je zletelo v kot in z velikim ropotom padlo nazaj na tla.

Pošast pa je ostala nedotaknjena. Še nesramneje kakor prej je štrlel njen kljun iz racaste, rumene kepe...

Zdaj je starec zagrabil petrolejko na mizi in jo zagnal v rumeni strah. Posoda se je razbila in črepinje so se razletele na vse strani.

Toda raca je še vedno nedotaknjena čepela v kotu. Kurjak je bil že blizu nezavesti. Kar so mogle roke v temi pograbit, je zmetal v kot: steklenice, obleko, cekar, slamo. Peklenski hrup je napolnil bajto. Na Kurjakovih ustnicah so se pokazale mrzle pene.

„Ali te ne bo konec?“ je hropel in se počasi začel umikati v nasprotni kot. Njegove oči so obupno iskale izhoda, toda niso ga našle, kajti na beg iz bajte ni bilo mogoče misliti, ker se je pošast režala tik izza vrat, okna pa so bila zamrežena.

Opotekel se je h klopi, kjer je poleg mišjaka navadno ždel velik jastreb ptičar. Toda Kurjakovi tresoči se prsti so zaman krilili po temi, ptičarja ni bilo tam. Zavest smrtnega boja za obstanek ga je za hip iztreznila. Zažvižgal je, vedoč, da se bo na ta klic žival sama javila. Že prihodnji trenutek mu je jastreb odgovoril z mrtvaškim, roparskim vzvikom in mu sedel na ramo, da je z licem čutil njegovo revno perje.

„Prišel si!“ je hvaležno vzkliknil starec.

Snel je žival z rame, jo prijel z obema rokama čez prsi in jo kakor ščit začel riniti proti pošasti.

„Na, skoči... zgrabi... požri...!“ je hropel.

V zavesti, da ima v rokah uspešno orožje, se je pognal skoraj do same prikazni.

Toda smrtno preplašeni jastreb, ki so ga davili starčevi prsti, se ni zagnal v raco, ker je njegove oči niso videle, temveč se je, ko so ga starčeve roke izpustile, obrnil nazaj; z vso močjo je planil na starčeve prsi ter se jih obupno oprijel s kremplji.

Jastrebov zalet je starca skoraj podrl vznak; komaj se je ujel na rob postelje. Iznenaden, sovražen glas se mu je izvil iz prsi.

„Proč, poberi se!“ je vzbesnel nad jastrebom in ga začel z obema rokama trgati s prsi. Ptič pa ga ni hotel izpustiti. Čimbolj se ga je starec otepal, tem huje se ga je oklepal. Slednjič ga je starec le odtrgal in ga zagnal daleč od sebe, ne vedoč, da je žival odnesla s seboj v svojih neusmiljenih krempljih kose njegove obleke in njegovega mesa.

Oproščen tega bremena se je Kurjak zasopljen oddahnil, se ves izčrpan nalonil na postelj in buljil po temi. Obšlo ga je grozno spoznanje in mu stisnilo vse kosti, da ga je kljub razburjenosti polil mrzel strah.

„Izgubil sem boj!“ Njegov glas je postal tih, vdan, tožeč. Zrušil se je na posteljo in bruhal v krčevit jok.

Z njim so zajokale tudi živali s tako obupnim vpitjem, da se ga je zavedel tudi že skoraj nezavestni Kurjak.

„Tudi ve jokate — moje ptice — moje živalce — jokate nad menoj — nad mojim majhnim, bridkim življenjem.“

In ptice so jokale.

„Raca — raca —!“ je z nadčloveškim naporom poslednjikrat bolešno zavpil in omahnil vznak...

Ta hip mu je tudi racasta vizija izginila izpred oči. Po sobi je zavriščal zadnji vrišč zvestih ptičjih sopotnikov in spremljevalcev v tem življenju, a tega slovesa ni več slišal.

V.

Štirinajst dni pozneje so ljudje iz trga s silo vdrli v bajto. Ves ta čas ni bilo samotnega starca na spregled in tudi kadilo se ni iz dimnika. To ni nikogar vznemirjalo, ker je bilo nekaj navadnega. Toda mimoidočim se je čudno zdelo, da iz bajte ni slišati nobenega ptičjega glasu, zato so naposled vlomili vrata.

Bili so priče strašnega prizora: Pohištvo je bilo vse razbito in razmetano po tleh, tla sama pa so bila na debelo nastlana z raznovrstnim ptičjim perjem in z oglodanimi, belimi kostmi. Od vseh ptic, ki so leta in leta v tem tesnem, smrdljivem prostoru živele s Kurjakom, ni razen obeh jastrebov, sovuha in dveh vran ostalo ničesar.

Na dnu posteljnega korita je na golih deskah ležal vznak mrtvi ptičar. Pri glavi sta mu sedela oba jastreba, ptičar in mišjak, ter mirno klujuvala vsak iz ene očesne jamice. Sova mu je čepela na prsih in mu tam votlila s kljunom po odprti rani. Obe vrani pa sta se gugali ob strani.

Po Kurjakovi smrti so bile živali ostale same in nemo strmele v negibnega gospodarja. Ko pa je pritisnil glad, sta jastreba začela moriti in kmalu podavila vse ptiče. Najprej drobne pevce, potem sta se spravila na gozdne ptice, a naposled na kokoši. Ko pa je bila požrta zadnja mrvica, so se mesojedci spravili nad mrtvega Kurjaka in ga počasi oglodavali.